Asya Studies
Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies
Year:10, Number: 37, p. 165-178, Autumn 2026

Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabının Okunabilirlik Açısından İncelenmesi*

An Analysis of the Readability of the Turkish 6th Grade Textbook

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
20/06/2025

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
21/08/2026

Makale Yayım Tarihi
Article Publication Date
30/09/2026

Asya Studies

Öğr. Gör. Füsun Arıcı
Akdeniz Üniversitesi, Manavgat Meslek Yüksekokulu / Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD Doktora Öğrencisi
fusunarici@akdeniz.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2444-2690

Dr. Öğr. Üyesi Nermin Er Aydemir
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD
nermin.eraydemir@alanya.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6406-3399

***** Bu çalışma, doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurul onayını gerektirmemektedir.

Öz

Okuma alışkanlığı, bireyin erken yaşlarda edindiği temel becerilerden biridir. Bu becerinin gelişebilmesi için çocuğun okuduğu metinlerin ilgi alanlarına hitap etmesi ve gelişim düzeyine uygun olması gerekmektedir. Bir kitabın içerik bakımından hedef yaş grubuna uygunluğunu belirlemede kullanılan yöntemlerden biri de metnin okunabilirlik düzeyinin hesaplanmasıdır. Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2025 yılında yayınlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabında (1. ve 2. Kitap) yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyleri incelenmiştir. Okunabilirlik tümce sayısına, sözcük sayısına ve seslem sayısına dayanmaktadır. Bu sayılarla elde edilen ortalama tümce ve sözcük uzunlukları ortaya çıkarılarak okunabilirlik puanı hesaplanmaktadır. Bu çalışmada Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin öğrencilerin okuma-anlama seviyelerine ne kadar uygun olduğunu belirlemek için Türkçeye uyarlanmış olan Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010)'un okunabilirlik formülleri kullanılmış ve karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda çalışmada Türkçe 6. sınıf ders kitabında yer alan 26 okuma metni incelenmiş; şiirler ve serbest okuma metinleri çalışma sınırlılıkları içinde ele alınmamıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde verilmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucuna göre metinlerin okunabilirlik düzeylerinin öğrencilerin seviyelerine uygun olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Okunabilirlik, Metin, Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı, Okunabilirlik Araştırmaları

Abstract

Reading habits are one of the fundamental skills an individual acquires at an early age. For this skill to develop, the texts a child reads must appeal to their interests and be appropriate to their developmental level. One method used to determine the suitability of a book's content for the target age group is to calculate its readability level. This study examined the readability levels of the texts in the 6th Grade Turkish Language Textbook (Books 1 and 2) for Middle Schools and Imam Hatip Middle Schools, published by the Ministry of National Education in 2025. Readability is based on the number of sentences, words, and syllables. The average sentence and word lengths obtained from these numbers are used to calculate the readability score. This study used and compared the readability formulas of Ateşman (1997) and Çetinkaya-Uzun (2010), adapted into Turkish, to determine how suitable the texts in the Turkish textbook were for the reading comprehension levels of the students. In this context, 26 reading texts from the 6th grade Turkish textbook were examined; poems and free reading texts were not included within the scope of the study. The data obtained are presented in tables. This study utilized document analysis, a qualitative research method. According to the results of the study, the readability levels of the texts were found to be appropriate for the students' levels.

Keywords: *Turkish Education, Readability, Text, Turkish 6th Grade Textbook, Readability Studies*

Atıf Bilgisi / Citation Information

Arıcı, F. & Er Aydemir, N. (2026). Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabının Okunabilirlik Açısından İncelenmesi. *Asya Studies, 10*(37), 165-178. https://doi.org/10.31455/asya.1910172

GİRİŞ

Eğitim sürecinin başlıca kaynaklarından biri olan ders kitapları, eğitim-öğretim programlarında belirlenen amaç ve kazanımlar temel alınarak hazırlanan; öğretmenlere sınıf içi uygulamalarda yol gösteren ve öğretim sürecinin temel unsurlarından birini oluşturan yazılı ve basılı materyaller olarak tanımlanmaktadır. Temel okuma-yazma becerilerinin kazanılmaya başlandığı dönemde öğrencilerin karşılaştıkları ders kitaplarındaki metinler, onların ilerleyen eğitim süreçlerinde okuma alışkanlığı edinmiş bireyler olarak yetişmelerinde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda Türkçe derslerinde kullanılan ve öğretim materyallerinin başında gelen ders kitaplarında yer alan metinlerin, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun biçimde hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin dil gelişimi ve okuduğunu anlama becerileri dikkate alınarak hazırlanan metinler hedeflenen anlamın doğru ve etkili bir biçimde kavranmasını sağlamaktadır. Bir metnin okunduğunda anlaşılabilir olması, o metnin okunabilirlik düzeyini ortaya koymaktadır. Okunabilirlik, okuyan tarafından metinlerin kolay ya da güç anlaşılır olma durumu; okunabilirlik formülleri, metnin yapısal özelliklerinden yola çıkarak metinleri okuma zorluklarına veya kolaylıklarına göre tanımlamayı ve sınıflandırmayı amaçlayan kestirim araçları olarak açıklanmaktadır (Ateşman, 1997; Çetinkaya, 2010). Metnin okunabilirliğini etkileyen 11 etmen bulunmaktadır.

Şekil 1: Okunabilirliği Etkileyen Değişkenler (Çetinkaya, 2010: 13)

Yukarıda yer alan Şekil 1'de okunabilirlik kavramının ilişkili olduğu değişkenler yer almaktadır. Bu değişkenlerden dokuz tanesi metin özellikleriyle ilişkili iken, "çocuğun becerisi ve okuma isteği" ve "okuma amacı" değişkenleri okur özellikleriyle ilişkilidir. Okunabilirlik formüllerinin yapılandırılmasında kullanılan "sözdizimi", "tümce uzunluğu", "sözcük uzunluğu" ve "sözcük sıklığı" değişkenleri metnin yapısal özellikleriyle ilgilidir.

Okunabilirlik metinlerin nicel özelliklerini; özellikle cümle ve kelime uzunlukları ile bilinmeyen kelime sayısı gibi ölçütler temel alınarak metnin güçlük derecesinin belirlenmesini

ifade etmektedir. Türkçeye yönelik ilk okunabilirlik çalışması Ateşman (1997) tarafından "Türkçede Okunabilirliğin Ölçülmesi" adıyla yayınlanmıştır. Bu çalışmada Flesch'e ait olan okunabilirlik formülü Türkçeye uyarlanmıştır.

Ateşman (1997) Okunabilirlik Formülü: 198,825 - (40,175 x OSU) - (2,610 x OTU)

OSU: Ortalama Sözcük Uzunluğu

OTU: Ortalama Tümce Uzunluğu

Toplam hece sayısının toplam sözcük sayısına bölünmesiyle ortalama sözcük uzunluğu (OSU) elde edilmektedir. Daha sonra toplam sözcük sayısının toplam tümce sayısına bölünmesiyle ortalama tümce uzunluğu (OTU) tespit edilmektedir.

Tablo 1: Ateşman (1997) Okunabilirlik Seviyeleri

Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
90-100	Çok Kolay
70-89	Kolay
50-69	Orta
30-49	Zor
1-29	Çok zor

Türkçe metinler için oluşturulan diğer okunabilirlik formülü Çetinkaya-Uzun (2010) tarafından geliştirilen Türkçe okunabilirlik formülüdür.

Çetinkaya-Uzun (2010) Okunabilirlik Formülü: 118,823 - (25,987 x OSU) - (0,971 x OTU)

OSU: Ortalama Sözcük Uzunluğu

OTU: Ortalama Tümce Uzunluğu

Toplam hece sayısının toplam sözcük sayısına bölünmesiyle ortalama sözcük uzunluğu (OSU) elde edilmektedir. Daha sonra toplam sözcük sayısının toplam tümce sayısına bölünmesiyle ortalama tümce uzunluğu (OTU) tespit edilmektedir.

Tablo 2: Çetinkaya-Uzun (2010) Okunabilirlik Seviyeleri

Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Seviyesi
0-34	Engelli okuma	10, 11, 12. sınıf
35-50	Eğitsel okuma	8, 9. sınıf
51+	Bağımsız okuma	5, 6, 7. Sınıf

Okunabilirlikle ilgili alan yazını araştırması yapıldığında da Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülleri çeşitli ders kitaplarına uygulanarak kitaplardaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tespit edildiği görülmüştür (Temur, 2002; Çiftçi, Çeçen & Melanlıoğlu, 2007; Solmaz, 2009; Erdem, 2011; Bağcı & Ünal, 2013; İskender, 2013; Karatay, Bolat & Güngör, 2013; Okur & Arı, 2013; Zorbaz, 2013; Durukan, 2014; Baş & İnan Yıldız, 2015; Çakıroğlu, 2015; Mirzaoğlu & Akın, 2016; Bolat, 2016; Baki, 2019; Divrik & Ceran, 2022; Ogur, 2022; Çıplak & Balcı, 2022; Bulut & Bilgiç, 2024; Kalyoncu & Memiş, 2024; Kavun & Maden, 2024).

Bu araştırmanın amacı Türkçe 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında (1. Kitap ve 2. Kitap) yer alan okuma metinlerinin, okunabilirlik değerlerinin hangi düzeyde olduğunu belirlemektir. Bu temel amaca bağlı olarak belirlenen alt amaçlar ise şunlardır:

1. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (1. Kitap ve 2. Kitap)'nda yer alan metinlerin hece, sözcük ve tümce uzunlukları ne kadardır?
2. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (1. Kitap ve 2. Kitap)'nda yer alan metinlerin Ateşman (1997) okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik düzeyi nedir?
3. Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (1. Kitap ve 2. Kitap)'nda yer alan metinlerin Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik düzeyi nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizini temel alan ve betimsel niteliklere dayanan tarama modelinde yapılandırılmıştır. Betimsel tarama modeli, mevcut durumu olduğu gibi ortaya koymayı ve incelenen olguları doğal bağlamı içinde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Doküman analizi ise araştırılması hedeflenen farklı olgular hakkında bilgiler içeren yazılı belgelerin analizidir (Yıldırım & Şimşek, 2011; Karasar, 2020).

Çalışma Materyali

Bu araştırmanın çalışma materyalini Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2025 yılında yayınlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf 1. kitap ve 2. kitapta yer alan toplam 26 okuma metni oluşturmaktadır. Metinlerden 12'si 1. kitapta, 14'ü ise 2. kitapta bulunmaktadır. Metinler tema ve tür çeşitliliği gözetilerek hazırlanmış olan bilgi verici, öğretici ve öyküleyici özellikler göstermektedir. Araştırmada, yalnızca temel okuma metinleri incelenmiştir; şiirler ve serbest okuma parçaları incelemeye dâhil edilmemiştir.

Tablo 3: Kitaplardaki Metinlerin Sayıları

Kitaplar	**Metinlerin sayısı**
1.Kitap	12
2.Kitap	14
Toplam okuma metni sayısı	26

Tablo 3'te, çalışmada incelenen Türkçe 6. sınıf ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin dağılımı gösterilmektedir. Birinci kitapta 12, ikinci kitapta 14 olmak üzere toplam 26 okuma metni araştırma kapsamına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Metinlerin okunabilirlik düzeyleri belirlenirken önce hece, sözcük ve tümce sayıları belirlenmiş ve ortalama sözcük uzunluğu ve ortalama tümce uzunluğu hesaplanmıştır. Daha sonra Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülü uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmadaki verilerin geçerlik ve güvenilirlik kontrolleri sağlanmıştır. Sayma işlemlerinden sonra bir uzmandan daha aynı işlemleri yapması istenmiştir. Araştırmacı ile uzman görüşü arasında uyumsuzluk olması durumunda farklı çıkan veriler için sayma işlemi tekrar edilmiş ve uzmanla görüş birliği sağlanan veriler formüllerin hesaplanmasında kullanılmıştır. Hece, sözcük ve tümce sayılarına dayalı hesaplamaların doğruluğu tekrar gözden geçirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi olan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (1. Kitap ve 2. Kitap)'nda yer alan metinlerin hece, sözcük ve tümce uzunluklarına ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Metinlerin Hece, Sözcük, Tümce Sayıları, Ortalama Sözcük Uzunluğu, Ortalama Tümce Uzunluğu

Kitap	**Metnin Adı**	**Hece Sayısı**	**Sözcük Sayısı**	**Tümce Sayısı**	**Ortalama Sözcük Uzunluğu (OSU)**	**Ortalama Tümce Uzunluğu (OTU)**
1	Bir Kelime Seyyahı	1635	636	65	2,570	9,784
1	Annem Yeryüzü Babam Gökyüzü	1167	429	23	2,720	18,652
1	Karagöz	904	335	19	2,698	17,631
1	Gözü Boynuz ile İzi Yaldız	859	319	27	2,692	11,814
1	Türk Dili, Tarihi ve Kültürüne Işık Tutan Tonyukuk Yazıtı	849	323	20	2,628	16,15
1	Güzel Türkçemiz	640	239	17	2,677	14,058
1	Türkçe ile Büyümek	630	257	31	2,451	8,290
1	Cepheye Koşan At	2773	1088	125	2,548	8,704
1	Büyük Taarruz	1500	591	56	2,538	10,553
1	Mısır, İspanya, Norveç	2303	839	75	2,744	11,186
1	Ay Avcısı Eskimolar	895	336	30	2,663	11,2
1	Gelin “Türk Dünyasını” Keşfedelim	1492	509	47	2,931	10,829
2	Yeni Mahalleye Alışma Kılavuzu	1246	463	42	2,691	11,023

2	Tüm Yönleriyle empati: Empati Nedir, Neden Gereklidir, Geliştirilebilir mi?	873	298	22	2,929	13,545
2	Kim Nasıl Akıl Etmiş?	767	268	21	2,861	12,761
2	Elektronik Posta	340	118	7	2,881	16,857
2	Ekrana Bakma Bana Bak	376	142	11	2,647	12,909
2	Selam Ver	291	96	7	3,031	13,714
2	Gülümse	558	201	17	2,776	11,823
2	Bilimin İçinde Doğa Var	1401	493	38	2,841	12,973
2	Bu Festival Bir Başka	1701	617	82	2,756	7,524
2	Geleceğin Mesleği Dijital Oyun Tasarımcılığı	594	218	22	2,724	9,909
2	Avrupa Şampiyonu Dünya İkincisi Gönüllerin Birincisi Sümeyye Boyacı	1631	629	52	2,593	12,096
2	Dedemin Kırmızı Mızıkası	1776	667	80	2,662	8,337
2	Türk Denizcileri-Piri Reis	1255	462	53	2,716	8,716
2	Nasreddin Hoca	915	361	56	2,534	6,446

Tablo 4'te, Türkçe 6. sınıf ders kitaplarında yer alan okuma metinlerine ilişkin hece, sözcük ve tümce sayıları ve bu verilere bağlı olarak hesaplanan ortalama sözcük uzunluğu (OSU) ve ortalama tümce uzunluğu (OTU) değerleri gösterilmektedir. Bu tablo, okunabilirlik

formüllerinin uygulanmasında kullanılan nicel verileri içermektedir. Tablo 4'te yer alan verilere göre, 26 okuma metninde bulunan hece, sözcük ve tümce hesaplamaları değerlendirildiğinde; metinlere göre hesaplanan ortalama sözcük uzunluğu değerlerinin 2,451 ile 3,031 arasında değiştiği; ortalama tümce uzunluklarının ise 6,446-18,652 sözcük aralığında olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (1. Kitap ve 2. Kitap)'nda yer alan metinlerin Ateşman (1997) okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Metinlerin Ateşman Okunabilirlik Formülüne (1997) Göre Okunabilirlik Değerleri ve Düzeyleri

Kitap	**Metnin Adı**	**Ateşman (1997) Okunabilirlik Değeri**	**Ateşman (1997) Okunabilirlik Düzeyi**
1	Bir Kelime Seyyahı	70,04	Kolay
1	Annem Yeryüzü Babam Gökyüzü	40,853	Zor
1	Karagöz	44,311	Zor
1	Gözü Boynuz ile İzi Yaldız	59,833	Orta
1	Türk Dili, Tarihi ve Kültürüne Işık Tutan Tonyukuk Yazıtı	51,045	Orta
1	Güzel Türkçemiz	54,665	Orta
1	Türkçe ile Büyümek	78,800	Kolay
1	Cepheye Koşan At	73,715	Kolay
1	Büyük Taarruz	69,310	Orta
1	Mısır, İspanya, Norveç	59,418	Orta
1	Ay Avcısı Eskimolar	62,587	Orta
1	Gelin "Türk Dünyasını" Keşfedelim	52,743	Orta
2	Yeni Mahalleye Alışma Kılavuzu	61,896	Orta
2	Tüm Yönleriyle empati: Empati Nedir, Neden Gereklidir, Geliştirilebilir mi?	45,783	Zor
2	Kim Nasıl Akıl Etmiş?	50,496	Orta
2	Elektronik Posta	39,154	Zor
2	Ekrana Bakma Bana Bak	58,79	Orta
2	Selam Ver	41,250	Zor
2	Gülümse	56,317	Orta
2	Bilimin İçinde Doğa Var	50,769	Orta

2	Bu Festival Bir Başka	68,505	Orta
2	Geleceğin Mesleği Dijital Oyun Tasarımcılığı	63,553	Orta
2	Avrupa Şampiyonu Dünya İkincisi Gönüllerin Birincisi Sümeyye Boyacı	63,122	Orta
2	Dedemin Kırmızı Mızıkası	70,124	Kolay
2	Türk Denizcileri-Piri Reis	67,056	Orta
2	Nasreddin Hoca	80,219	Kolay

Tablo 5'te, Türkçe 6. sınıf ders kitaplarındaki okuma metinlerinin Ateşman (1997) okunabilirlik formülüne göre hesaplanan okunabilirlik puanları ve okunabilirlik düzeyleri gösterilmektedir. Tablo 5 incelendiğinde, Türkçe 6. sınıf ders kitaplarında (1. ve 2. Kitap) yer alan 26 okuma metninin Ateşman (1997) okunabilirlik formülüne göre dağılımı görülmektedir. Yapılan hesaplamalar sonucunda metinlerin okunabilirlik puanlarının 39,154 ile 80,219 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Okunabilirlik düzeylerine göre yapılan sınıflandırmada, metinlerin %19,23'ü (5 metin: *Bir Kelime Seyyahı, Türkçe ile Büyümek, Cepheye Koşan At, Dedemin Kırmızı Mızıkası, Nasreddin Hoca*) "Kolay" düzeyde; metinlerin %61,54'ü (16 metin) "Orta" düzeyde; metinlerin %19,23'ü (5 metin: *Annem Yeryüzü Babam Gökyüzü, Karagöz, Tüm Yönleriyle Empati: Empati Nedir, Neden Gereklidir, Geliştirilebilir mi?, Elektronik Posta, Selam Ver*) ise "Zor" okunabilirlik düzeyindedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı (1. Kitap ve 2. Kitap)'nda yer alan metinlerin Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Metinlerin Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülüne (2010) Göre Okunabilirlik Değerleri ve Düzeyleri

Kitap	**Metnin Adı**	**Çetinkaya-Uzun (2010) Okunabilirlik Değeri**	**Çetinkaya-Uzun (2010) Okunabilirlik Düzeyi**
1	Bir Kelime Seyyahı	42,548	Eğitsel Okuma
1	Annem Yeryüzü Babam Gökyüzü	30,029	Engelli Okuma
1	Karagöz	31,588	Engelli Okuma
1	Gözü Boynuz ile İzi Yaldız	37,379	Eğitsel Okuma
1	Türk Dili, Tarihi ve Kültürüne Işık Tutan Tonyukuk Yazıtı	34,893	Engelli Okuma
1	Güzel Türkçemiz	35,634	Eğitsel Okuma
1	Türkçe ile Büyümek	47,077	Eğitsel Okuma

1	Cepheye Koşan At	44,174	Eğitsel Okuma
1	Büyük Taarruz	42,659	Eğitsel Okuma
1	Mısır, İspanya, Norveç	36,636	Eğitsel Okuma
1	Ay Avcısı Eskimolar	38,746	Eğitsel Okuma
1	Gelin "Türk Dünyasını" Keşfedelim	32,127	Engelli Okuma
2	Yeni Mahalleye Alışma Kılavuzu	38,151	Eğitsel Okuma
2	Tüm Yönleriyle empati: Empati Nedir, Neden Gereklidir, Geliştirilebilir mi?	29,539	Engelli Okuma
2	Kim Nasıl Akıl Etmiş?	32,066	Engelli Okuma
2	Elektronik Posta	27,616	Engelli Okuma
2	Ekrana Bakma Bana Bak	37,502	Eğitsel Okuma
2	Selam Ver	26,739	Engelli Okuma
2	Gülümse	35,167	Eğitsel Okuma
2	Bilimin İçinde Doğa Var	32,436	Engelli Okuma
2	Bu Festival Bir Başka	39,914	Eğitsel Okuma
2	Geleceğin Mesleği Dijital Oyun Tasarımcılığı	38,341	Eğitsel Okuma
2	Avrupa Şampiyonu Dünya İkincisi Gönüllerin Birincisi Sümeyye Boyacı	39,689	Eğitsel Okuma
2	Dedemin Kırmızı Mızıkası	41,587	Eğitsel Okuma
2	Türk Denizcileri-Piri Reis	39,740	Eğitsel Okuma
2	Nasreddin Hoca	46,723	Eğitsel Okuma

Tablo 6'da Türkçe 6. sınıf ders kitaplarındaki okuma metinlerinin Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülüne göre hesaplanan okunabilirlik puanları ve bu puanlara karşılık gelen okunabilirlik düzeyleri gösterilmektedir. Tablo 6'da yer alan veriler incelediğinde, okuma metinlerinin Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülüne göre hesaplanan puanlarının 26,739 ile 47,077 arasında sıralandığı görülmektedir. İncelenen 26 metnin %65,38'i (17 metin) "Eğitsel Okuma" düzeyindedir. Bu metinler hedef kitle olan 6. sınıf öğrencilerinin gelişim ve okuma-anlama seviyeleriyle doğrudan örtüşmektedir. Metinlerin %34,61'i (9 metin: *Annem Yeryüzü Babam Gökyüzü, Karagöz, Türk Dili, Tarihi ve Kültürüne Işık Tutan Tonyukuk Yazıtı, Türk Dünyasını Keşfedelim, Tüm Yönleriyle empati: Empati Nedir, Neden Gereklidir, Geliştirilebilir mi?, Kim Nasıl Akıl Etmiş?, Elektronik Posta, Selam Ver, Bilimin İçinde Doğa Var*) "Engelli Okuma" düzeyinde çıkmıştır. İncelenen metinler arasında "Bağımsız Okuma" düzeyinde

herhangi bir metne rastlanmamıştır. Bu durum, söz konusu metinlerdeki soyut kavram yoğunluğundan, uzun tümce yapılarından ve kelime çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Türkçe 6. sınıf ders kitaplarında yer alan toplam 26 okuma metni, Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülleri kullanılarak incelenmiştir. Bu bağlamda metinlerin hece, sözcük ve tümce sayıları tespit edilmiş, bu sayılara bağlı olarak ortalama sözcük uzunluğu ve ortalama tümce uzunluğu hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre metindeki sözcüklerde ortalama sözcük uzunluğu 2.451 ile 3.031 arasında; ortalama tümce uzunluklarının ise 6,446 ile 18,652 arasında değiştiği görülmektedir. Çalışmada incelenen 26 metin Ateşman (1997) okunabilirlik formülüne göre 5'er metin kolay ve zor, 16 metin ise orta okunabilirlik düzeyinde yer almaktadır. Çetinkaya-Uzun (2010) formülüne göre 17 metin eğitsel okuma düzeyinde, 9 metin ise engelli okuma düzeyinde bulunmaktadır. Sonuç olarak, Türkçe 6. Sınıf Ders Kitaplarındaki okuma metinlerinin okunabilirlik düzeylerinin değişiklik gösterdiği metinler arasında belirgin farklılıklar olduğu söylenebilir.

Alan yazınındaki çalışmalara baktığımızda Şakiroğlu (2020), ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin kelime–cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeylerini incelemiş, öykülerin okunabilirlik düzeylerinin orta güçlükte, kolay ve çok kolay olarak değişim gösterdiği belirlemiştir. Bora ve Arslan (2021), Türkçe ders (5, 6, 7, 8) kitaplarındaki metinleri okunabilirlik yönünden inceledikleri çalışmalarında metinlerin genel olarak kolay ve orta seviye düzeylerinde olduğunu, bilgi verici metinlerin güçlük seviyelerinin öyküleyici metinlerin güçlük seviyesinden daha fazla olduğu belirtmişlerdir. Çarkıt ve Bahadır (2022), ortaokul Türkçe ders kitaplarının Millî Mücadele ve Atatürk temasındaki metinlerinin okunabilirlik düzeyleri incelemişler ve inceledikleri metinlerin okunabilirlik düzeylerinin kullanılan formüllere göre orta, eğitsel düzeyde olduğunu belirtmiştir. Ogur (2022), Türkçe ders kitaplarında yer alan öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin okunabilirlik puanlarını ve düzeylerini incelenmiş ve MEB ders kitabındaki öyküleyici metinlerin Ateşman formülüne göre kolay düzeyde; Çetinkaya-Uzun Formülüne göre ise eğitsel okuma düzeyinde olduğunu belirtmiştir. MEB ders kitabındaki bilgilendirici metinler Ateşman formülüne göre üçü kolay; dokuz tanesi orta güçlükte; Çetinkaya-Uzun formülüne göre ise iki metnin engelli düzey, on metnin eğitsel okuma düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Türkçe ders kitabı hazırlama aşamasında okunabilirlik puanları dikkate alınarak metin seçilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeylerine uygun, okunabilirliği yüksek, akıcı ve anlaşılır metinlerin tercih edilmesi, tüm metinler için okuduğunu anlama becerilerinin gelişimine ve Türkçe dersine ve okuma kazanımına yönelik olumlu dönüşlere katkı sağlayacaktır.

Yazarlık Katkısı

Araştırmada birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir. İki yazar da metni analiz etmiş ve okunabilirlik formül sonuçlarını kontrol etmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Etik Kurul Beyanı

Araştırmamız doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurul izni gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

Acar, S. & Karakuş, N. (2022). Türkçe ve Türk Kültürü 5-8. Seviye Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Yönünden İncelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi, 7*(1), 189-203. https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.1112789

Ateşman, E. (1997). Türkçede Okunabilirliğin Ölçülmesi. *Dil Dergisi*, Sayı 58, 71-74.

Bağcı, H., & Ünal, Y. (2013). İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1*(3), 12-28. https://doi.org/10.16916/aded.15997

Baki, Y. (2019). Türkçe Dersi 8. Sınıf Kitabındaki Metinlerin Okunabilirliği. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 5*(1), 30-46. https://doi.org/10.31464/jlere.528298

Baş, B. & İnan Yıldız, F. (2015). 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirlik Açısından İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *11*(1). https://doi.org/10.17860/efd.28285

Bolat, K. K. (2016). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirliği.* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Bora, A. & Arslan, M. A. (2021). Türkçe ders (5, 6, 7, 8) kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10(1), 222-236. https://izlik.org/JA44ZU77XW

Bulut, S. & Bilgiç, N. (2024). Çocuk edebiyatı yazarı Gülten Dayıoğlu'nun Fadiş ve Dört Kardeştiler adlı öykü kitaplarının okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Turkish Studies - Language,* 19(4), 1417-1432. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.78942

Ceylan, M. & Kırcı, A. (2024). Türkçe ders kitaplarının okunabilirlik ve okuduğunu anlama açısından öğrenme güçlüğü bağlamında incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 13(3), 1090-1112.* https://doi.org/10.7884/teke.1485761

Çakıroğlu, O. (2015). İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Düzeylerinin Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler Açısından Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online, 14*(2), 671-681. https://doi.org/10.17051/io.2015.31984

Çarkıt, C. & Bahadır, H. İ. (2022). Ortaokul Türkçe Ders Kitapları Millî Mücadele ve Atatürk Teması Metinlerinin Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi, 11*(1), 103-111. https://doi.org/10.30703/cije.949768

Çetinkaya, G. (2010). Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.

Çıplak, G. & Balcı, A. (2022). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özelliğinin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 30,* 170-187. https://doi.org/10.29000/rumelide.1193033

Çiftçi, Ö., Çeçen, M. A. & Melanlıoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6*(22), 206-219. https://izlik.org/JA39HG23PD

Divrik, D. & Ceran, D. (2022). Mustafa Orakçı'nın "Ünlülerle Bir Gün" Serisinin Okunabilirlik Düzeyi Açısından İncelenmesi. *Asya Studies,* 6(19), 33-42. https://doi.org/10.31455/asya.1018747

Durukan, E. (2014). Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri ile Öğrencilerin Okuma Becerileri Arsındaki İlişki. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 2*(3), 68-76. https://doi.org/10.16916/aded.26659

Erdem, C. (2011). Dil ve anlatım ders kitaplarındaki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

İskender, E. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kelime ve cümle yapılarıyla okunabilirlik düzeyleri arasındaki ilişki [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Kalyoncu, R. & Memiş, M. (2024). Türkçe İçin Oluşturulmuş Okunabilirlik Formüllerinin Karşılaştırılması ve Tutarlılık Sorgusu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 12*(2), 417-436. https://doi.org/10.16916/aded.1434650

Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi* (35. Baskı). Nobel Yayıncılık.

Karatay, H. Bolat, K. K., & Güngör, H. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik ve anlaşılabilirliği. *The Journal of Academic Social Science Studies, 6*(6), 603-623. https://doi.org/10.9761/JASSS1770

Kavun, M., & Maden, S. (2024). Türkiye'de okunabilirlik ile ilgili yayımlanmış makalelerin araştırma eğilimleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2024, 18(48), 58-96. https://doi.org/10.29329/mjer.2024.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2025). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ortaokul ve imam hatip ortaokulu ders kitabı Türkçe 6. sınıf 1. ders kitabı.* Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2025). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ortaokul ve imam hatip ortaokulu ders kitabı Türkçe 6. sınıf 2. ders kitabı.* Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Mirzaoğlu, V. & Akın, E. (2016). 5.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirliği üzerine bir inceleme. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5,* 146-155. https://izlik.org/JA33KK23MG

Ogur, E. (2022). 2021-2022 öğretim yılında okutulan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 11*(4), 1647-1664. https://izlik.org/JA85YX28PE

Okur, A., & Arı, G. (2013). 6, 7, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği. *İlköğretim Online*, *12*(1), 202-226. https://izlik.org/JA25MK32RL

Solmaz, E. (2009). İlköğretim 4. ve 5. sınıf düzeylerindeki Türkçe metinlerde cümle uzunluğu, kelime uzunluğu ve kelime hazinesinin okunabilirlik üzerine etkisi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Şakiroğlu, Y. (2020). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Öykülerin Kelime–Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *8*(6), 1827-1834. https://izlik.org/JA67DS27UP

Temur, T. (2002). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler ile öğrenci kompozisyonlarının okunabilirlik düzeyleri açısından karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi*. Seçkin Yayınları.

Zorbaz, K. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime – cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Journal of Theory and Practice in Education*, *3*(1), 87-101. https://izlik.org/JA99PA58KH